

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. J.**, bývajúceho v K., zastúpeného JUDr. D., advokátom v K., proti žalovaným **1/ Mgr. I.**, správcovi konkurznej podstaty úpadcu V., so sídlom v K., **2/ M.**, bývajúcej v K., D., zastúpenej JUDr. M., advokátom v L., **o určenie neplatnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 29 C 66/2009, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. júna 2013 sp. zn. 11 Co 125/2012, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 12. júna 2013 sp. zn. 11 Co 125/2012 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice II rozsudkom zo 14. januára 2010 č.k. 29 C 66/2009-91 určil, že zmluva uzavretá medzi predávajúcim Mgr. I., správcom konkurznej podstaty úpadcu V. Košice a kupujúcou M., týkajúca sa prevodu nehnuteľností zapísaných na LV č. X., kat. úz. S., obce K., okresu K., parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 289 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 113 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 115 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 126 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 131 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 135 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 242 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 87 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 88 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 88 m², parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 89 m² a parc. č. X. – ostatné plochy o výmere 88 m², je neplatná a žalovaným uložil spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania vo výške 333,36 Eur do troch dní. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobca má naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy spočívajúci v tom, že žalovaná 2/ nebola oprávnenou osobou, na ktorú malo prejsť vlastníctvo predmetných pozemkov, ale malo prejsť na vlastníkov bytov a nebytových

priestorov. V konaní nebolo sporné, že V. ešte pred vyhlásením konkurzu (t.j. pred 12. júnom 1997) odpredali byty v bytovom dome súp. č. X. spolu s pozemkami pod domom, nie však príľahlú zeleň na 12 parcelách na F.. vo výmere 1591 m². Správcovi konkurznej podstaty bol udelený súhlas na odpredaj týchto pozemkov opatrením Krajského súdu v Košiciach žalovanej 2/, takýto postup správcu konkurznej podstaty bol však v rozpore s ustanovením § 70b ods. 5 zákona č. 328/1991 Zb. ktorý stanovoval, že pri konaniach začatých pred 1. augustom 2000 sa vo veciach prevodu vlastníctva bytov a nebytových priestorov bude postupovať iba podľa osobitného predpisu, pričom týmto osobitným predpisom bol zákon č. 182/1993 Z.z., t.j. zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. V zmysle § 23 ods. 1 citovaného zákona je s vlastníctvom bytu alebo nebytového priestoru v dome nerozlučne spojené aj vlastníctvo alebo iné spoločné právo k pozemku, na ktorom je dom postavený a k príľahlému pozemku. Ak je vlastníkom domu aj vlastníkom pozemku, musí previesť zmluvou o prevode vlastníctva bytu na vlastníka bytu alebo nebytového priestoru v dome aj príslušný spoluvlastnícky podiel na pozemku a na príľahlom pozemku. Správca konkurznej podstaty zabudol odpredať príľahlú zeleň na F.. o celkovej výmere 1591 m², pričom jeho povinnosťou bolo odpredať tieto nehnuteľnosti vlastníkom bytov nachádzajúcich sa v bytovom dome č. X., avšak tieto nehnuteľnosti odpredal inej osobe, žalovanej 2/. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p., úspechom v konaní a vznikom trov na právnom zastúpení.

Na odvolanie žalovaného 1/ a žalobcu (tu len do trov konania) Krajský súd v Košiciach (po zrušení jeho rozsudku z 10. novembra 2010 sp. zn. 11 Co 148/2010 uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. marca 2012 sp. zn. 4 Cdo 122/2011) v poradí druhým rozsudkom z 12. júna 2013 sp. zn. 11 Co 125/2012 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu žalobcu zamietol, žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanej 2/ náhradu trov konania vo výške 419,64 Eur do troch dní s povinnosťou zaplatiť ju právnomu zástupcovi a žalobcovi(?) a žalovanému 1/ náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že súd prvého stupňa vec posúdil nesprávne po právnej stránke, keď po zistení skutkového stavu určil neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovaným 1/ a žalovanou 2/ ako kupujúcou a to podľa § 39 Občianskeho zákonníka v spojení s § 23 a § 27 ods. 3 zákona č. 182/1993 Z.z. S poukazom na uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 12. júna 1997 č.k. K 235/1996-17 (správne 1K 235/1996-17) a jeho opatrenie z 27. septembra 2006 č.k. 1K 235/1996-414 uviedol, že nesprávne právne posúdenie veci spočívalo v tom, že súd neaplikoval na vec ustanovenia § 6, § 12, § 18, § 19 a § 27 zákona

č. 328/1991 Zb., ktorým sa konkurz úpadcu spravuje. Mal za nepochybné, že predmetná kúpna zmluva z 23. októbra 2010 bola uzatvorená pri speňažení majetku v konkurze, jej uzatvoreniu predchádzalo opatrenie konkurzného súdu, ktorým tento súhlasil s predajom nehnuteľného majetku. S poukazom na ustanovenie § 18, § 19 a § 27 zákona č. 328/1991 Zb. uviedol, že zákon pri spísaní veci do súpisu konkurznej podstaty zakladá vyvrátiteľnú domnienku, že vec do konkurznej podstaty bola zapísaná správne a prelamuje zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, než má sám, preto v prípade, ak vec zaradená do súpisu konkurznej podstaty do rozhodnutia súdu o vylučovacej žalobe bola speňažená, osoba, ktorá tvrdí, že je nositeľom hmotného práva k veci, môže vo vylučovacej žalobe byť podľa ustálenej judikatúry súdov v zásade úspešná len čo do vydania výťažku speňaženej veci, pretože speňažená vec už nie je súčasťou konkurznej podstaty a ten, na koho správca konkurznej podstaty v rámci speňažovania previedol majetok zapísaný do konkurznej podstaty, sa stáva vlastníkom tohto majetku bez zreteľa na to, či majetok v čase speňaženia patril niekomu inému. Zvrátiť postup a rozhodnutia vydané v konkurznom konaní môžu jeho účastníci alebo tretie osoby formou riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov len v rámci konkurzného konania, ktorý je tiež súdnym konaním, a ako každé súdne konanie je konaním autonómnym, čo znamená, že všeobecnému súdu v inom konaní neprináleží posudzovať správnosť postupu a záverov súdu konajúceho v konkurze. Vychádzajúc z uvedených špecifik konkurzného konania a skutkového zistenia, že predmetná zmluva bola uzavretá pri speňažení konkurznej podstaty po tom, ako sporné pozemky boli zahrnuté do konkurznej podstaty a konkurzný súd súhlasil s ich predajom, ktorý postup a rozhodnutie v konkurznom konaní všeobecnému súdu v inom konaní neprislúcha hodnotiť, odvolací súd uzavrel, že uvedené skutočnosti vylučujú, aby predmetná zmluva bola považovaná za neplatnú, pretože právoplatné rozhodnutia súdov v iných konaniach (napr. v konkurznom, exekučnom a pod.) sú záväzné pre každého, keď práve záväznosť a nezmeniteľnosť rozhodnutia, ktoré nadobudlo právoplatnosť je jednou zo záruk právnej istoty. V danej veci pred speňažením spísaného majetku (sporných pozemkov) nevyšlo najavo, že je tu osoba (osoby), ktorá k tomuto majetku uplatňuje právo vylučujúce súpis. Zo zisteného skutkového stavu nebola zrejma existencia okolností spôsobilých vyvolať u konkurzného správcu či konkurzného súdu pochybnosti o zaradení označených pozemkov do súpisu podstaty. Za podstatné považoval odvolací súd to, že pôvodní nadobúdatelia bytov v roku 1997 a ani neskôr o prevod sporných parciel ako príťahlých k pozemku nežiadali, a nie je známe, aby tak urobili aj právni predchodcovia žalobcu. Správca konkurznej podstaty pri speňažení majetku úpadcu mal záujem pozemky odpredať najprv mestu Košice, ktoré však o ne nemalo

záujem a potom ich so súhlasom konkurzného súdu predal žalovanej 2/, ktorá záujem o kúpu prejavila na základe inzerátov v dennej tlači, a v konaní nebolo preukázané, že by pozemky nenadobudla v dobrej viere. Jej dobromyseľnosť pri právnom úkone smerujúcom k nadobudnutiu práv tak nesvedčí o neplatnosti právneho úkonu pre jeho rozpor s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka). Vzhľadom na uvedené odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. O náhrade trov konania rozhodol s poukazom na § 224 ods. 1, 2, § 142 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca a žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil a žalobe vyhovel, prípadne zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. a/ v spojení s § 237 písm. f/ a § 241 ods. 2 písm. b/, c/ O.s.p. Za nesprávny považuje záver odvolacieho súdu, podľa ktorého prvostupňový súd úplne zistil skutkový stav, avšak vec nesprávne právne posúdil, pretože práve prvostupňový súd vec správne právne posúdil, keď návrhu žalobcu vyhovel a určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi žalovaným 1/ a žalovanou 2/ je neplatná. Prvostupňový súd správne aplikoval v rámci právneho posúdenia veci ustanovenie § 70b ods. 1 a 5 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení účinnom do 1. januára 2006. Odvolací súd mal vychádzať z ustanovenia § 70b ods. 5 uvedeného zákona, v zmysle ktorého pri konaniach začatých pred 1. augustom 2000 sa vo veciach prevodu vlastníctva bytov a nebytových priestorov bude postupovať iba podľa osobitného predpisu, ktorým bol zákon č. 182/1993 Z.z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov. Odvolací súd na vec neaplikoval ustanovenia zákona o vlastníctve bytov, preto vec nesprávne právne posúdil, čo zakladá dôvod dovolania v zmysle ust. § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Uviedol, že napriek tomu, že dovolací súd v zrušujúcom uznesení vytkol odvolaciemu súdu, že nedostatočne odôvodnil svoje tvrdenie o absencii naliehavého právneho záujmu žalobcu na určení neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy, odvolací súd sa pri opätovnom prejednávaní a rozhodovaní veci k naliehavému právnenému záujmu žalobcu na určení neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy vôbec nevyjadril a nie je zrejmé z čoho vyvodil iný právny záver ak mal za to, že už tu existuje naliehavý právny záujem, oproti opačnému právnenému záveru uvedenému v predchádzajúcom rozhodnutí. Keďže odvolací súd sa zaoberal neplatnosťou predmetnej kúpnej zmluvy, má žalobca za to, že odvolací súd mal existenciu naliehavého právneho záujmu žalobcu na určení neplatnosti predmetnej kúpnej zmluvy za preukázanú, avšak môže to byť

len dedukcia účastníka konania. Odvolací súd sa tak opomenul vyrovnat' so základnou otázkou pre rozhodnutie uvedenej veci, ktoré pochybenie zakladá zmätočnosť a nepreskúmateľnosť rozhodnutia a zakladá dôvodnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu, že zahrnutie veci do konkurznej podstaty má za následok nemožnosť domáhať sa určitým subjektom absolútnej neplatnosti právneho úkonu, v ktorej časti taktiež považuje rozhodnutie odvolacieho súdu za nedostatočne odôvodnené, pretože udelenie súhlasu správcovi konkurzným súdom s predajom predmetných nehnuteľností patriacich úpadcovi nie je možné chápať ako zhojenie akýchkoľvek dôvodov neplatnosti zmluvy. V súvislosti s týmto názorom zopakoval svoje tvrdenia uvádzané v priebehu predchádzajúcich písomných a ústnych podaní. Za účelový považoval názor odvolacieho súdu o nezáujme pôvodných nadobúdateľov bytov v roku 1997 o prevod predmetných príľahlých pozemkov, pretože povinnosťou správcu konkurznej podstaty bolo predat' tieto nehnuteľnosti vlastníkom bytov. Považoval v konaní za preukázanú skutočnosť, že žalovaný 1/ predmetné pozemky neponúkol vlastníkom bytov na odpredaj, preto považuje kúpnu zmluvu za neplatnú a rozhodnutie odvolacieho súdu za nesprávne. Napokon, výzvu odvolacieho súdu týkajúcu sa použitia ustanovení § 6, § 12, § 18, § 19 a § 27 zákona č. 328/1991 Zb. považuje za formálnu, pretože z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nevyplýva, ako sa s týmito ustanoveniami vypořiadal a ďalej zopakoval skutočnosti týkajúce sa právneho posúdenia platnosti kúpnej zmluvy, ktoré uvádzal v priebehu celého konania, doplnené svojim „vyjadrením“ z 15. augusta 2014, v ktorom už uvádzané skutočnosti znovu zopakoval.

Žalovaný 1/ sa k dovolaniu žalobcu nevyjadřil.

Žalovaná 2/ vo vyjadření k dovolaniu uviedla, že napadnutý rozsudok považuje za správny, žalobca nebol na podanie návrhu na začatie konania aktívne legitimovaný a nepreukázal existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, pretože nebol účastníkom predmetnej kúpnej zmluvy a neboli nimi ani jeho právni predchodcovia. Navrhla dovolanie žalobcu zamietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal

napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu vyplývajúcom z § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p., dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V danej veci ide o takéto rozhodnutie odvolacieho súdu, čím je daná prípustnosť dovolania.

Dovolací súd je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. viazaný rozsahom dovolania i uplatnenými dovolacími dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež inými vadami len vtedy, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Dovolateľ vady v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietal a tieto vady nevyšli najavo ani v dovolacom konaní.

Vzhľadom na námietky dovolateľa a tiež s prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., dovolací súd kládol dôraz na skúmanie tej vady, ktorej existenciu dovolateľ v dovolaní namietal (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Pod odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký postup súdu, ktorým znemožní realizáciu tých procesných práv, ktoré účastníkom občianskeho súdneho konania

procesné predpisy priznávajú za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

Vady konania vymedzené v zhora citovaných častiach ustanovenia § 237 O.s.p. sú porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, toto právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka, porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na druhej strane sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite, skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky i s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadne riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Ak potom nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. a zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania.

Podľa § 211 ods. 2 O.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Zo spisu vyplýva, že odvolací súd v poradí prvým rozsudkom napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobu zamietol, pričom v odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že žalobca má naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy. Napriek tomu však odvolací súd vec meritórne

prejednal. V zrušujúcom uznesení z 22. marca 2012 sp. zn. 4 Cdo 122/2012 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu sa nedá zistiť, na základe čoho dospel súd k záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení (keďže názor súdu prvého stupňa za správny nepovažoval) a ani to, na základe čoho dospel k záveru o nemožnosti preskúmať platnosť predmetnej zmluvy. K tomuto konštatovaniu dospel dovolací súd z dôvodu, že odvolací súd sa vôbec nevysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia s otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, pričom, ak mal za to, že v tomto smere súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil, mal žalobu zamietnuť bez toho, aby sa zaoberal vecou samou. Po vrátení veci najvyšším súdom odvolací súd napadnutým (druhým) rozsudkom opätovne zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a žalobu zamietol, pričom otázku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení ponechal celkom bez povšimnutia a vec znovu meritórne prejednal. Ako vyriešil otázku existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení sa z odôvodnenia jeho rozhodnutia nedá zistiť (vzhľadom k predchádzajúcemu vyslovenému názoru o jej nedostatku).

Návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvode, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho); b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva; c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem (§ 80 písm. a/, b/ a c/ O.s.p.).

Určovací návrh (§ 80 písm. c/ O.s.p.) má predovšetkým preventívny charakter - jeho účelom je spravidla poskytnúť ochranu právam navrhovateľa skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva [určovací návrh preto vo všeobecnosti nie je opodstatnený tam, kde už právny vzťah alebo právo boli porušené a kde je namieste návrh na splnenie povinnosti (§ 80 písm. b/ O.s.p.)]. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takéhoto návrhu, musí byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkom sporu a predíde sa návrhu na plnenie). Pre navrhovateľa to znamená nevyhnutnosť tvrdiť a dokázať

skutočnosti, z ktorých vyplýva existencia naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení, čo je jednou z podmienok na to, aby súd mohol v rozsudku žalobe meritórne vyhovieť. Naliehavosť právneho záujmu je charakterizovaná určitými aspektmi: odporcom je popieraná existencia (neexistencia) práva, či právneho pomeru u navrhovateľa, teda je tu stav, že právo resp. právny vzťah medzi účastníkmi konania je sporný (existencia aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty medzi účastníkmi); jestvuje ohrozenie práva či právneho vzťahu, resp. stav neistoty právneho postavenia navrhovateľa, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom; jestvuje potreba odstránenia tejto neistoty, resp. ohrozenia práva alebo právneho vzťahu. Nejde tu o samotný určovací návrh, ale o to, čoho (akého určenia) sa navrhovateľ domáha a z akých právnych pomerov vychádza. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa navrhovateľ v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa návrhom s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti navrhovateľovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu; záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu navrhovateľa predpokladá teda posúdenie, či podaný určovací návrh je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snád' spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Naliehavý právny záujem navrhovateľa na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním návrhu a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Ak navrhovateľ neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie návrhu. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že ten-ktorý určovací návrh nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne návrh **bez toho**, aby sa zaoberal meritom veci. Návrh na určenie práva bol aj v minulosti svojou povahou návrhom preventívnym, u ktorého sa viac než u návrhov (žalôb) na plnenie dbalo, aby nedošlo k jeho zneužitiu a prísne sa selektovala jeho prípustnosť. Mnohé minulé právne vety zo súdnych rozhodnutí možno považovať aj pri súčasnej úprave za akceptovateľné, čomu svedčí predovšetkým to, že 1/ k tomu, či je právny záujem na určení, sa prihliada z úradnej povinnosti, 2/ podľa ustanovenia o určovacej žalobe nie je prípustná žaloba o určenie, že niekomu kedysi prislúchalo vlastnícke právo, 3/ na nedostatok predpokladu určovacej žaloby musí súd prihliadať v ktoromkoľvek štádiu konania. Otázky týkajúce sa posúdenia naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti zmluvy, právneho úkonu a pod., sú teda doterajšou judikatúrou dostatočne riešené a judikatúra je v tomto smere ustálená, pričom dovolací súd nemá dôvod ani v prejednávanej

veci sa od nej odkloniť (por. napr. aj rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 110/2009, 3 Cdo 204/2005, 4 M Cdo 24/2008, 5 Cdo 191/2008, 6 Cdo 192/2010).

Súdna prax za určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. považuje aj návrh na určenie neplatnosti zmluvy, hoci sa ním priamo neurčuje existencia či neexistencia práva, resp. právneho vzťahu. Zároveň rešpektuje názor, že ak vyslovením neplatnosti sa má riešiť len predbežná otázka vo vzťahu k otázke, či tu právo je alebo nie je, nie je na takejto žalobe daný naliehavý právny záujem (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 98/2004). Ten je v takomto prípade daný na samotnom určení práva. Určenie neplatnosti zmluvy nemusí znamenať, že účastník je nositeľom práva, ktoré mu malo v dôsledku zmluvy zaniknúť alebo že nie je nositeľom práva, ktoré mal zmluvou nadobudnúť, pretože právo mu mohlo zaniknúť na základe inej právnej skutočnosti, prípadne ho mohol nadobudnúť iným spôsobom. Ak súd rozhodne o tom, že zmluva je neplatná, týmto deklaratórnym súdnym rozhodnutím sa teda spravidla neriešia všetky otázky sporu, predovšetkým s konečnou platnosťou otázka, komu právo patrí.

Výklad podávaný súdnou praxou je jednotný v závere, že naliehavý právny záujem o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, je daný tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Určovacia žaloba podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je preventívneho charakteru a má miesto jednak tam, kde jej pomocou možno eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu a k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak, jednak v prípadoch, v ktorých určovacía žaloba účinnejšie než iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu, tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Tieto funkcie určovacej žaloby korešpondujú práve s podmienkou naliehavého právneho záujmu. Ak nemožno v konkrétnom prípade očakávať, že ich určovacía žaloba bude plniť, nebude ani naliehavý právny záujem na takomto určení. Pritom príslušné závery sa viažu nielen k žalobe na určenie ako takej, ale tiež k tomu, akého konkrétneho určenia sa žalobca domáha.

Doterajšia súdna judikatúra dopadá aj na preskúvanú vec.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa vyslovil, že naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení spočíva v tom, že žalovaná 2/ nie je vlastníčkou bytu a nebytových

priestorov v bytovom dome nachádzajúcom sa na F.ici v Košiciach, preto nemohla nadobudnúť vlastníctvo k príslušným pozemkom, ktoré sa viažu na tento obytný dom. Odvolací súd považujúc pôvodne (v prvom svojom rozhodnutí) názor súdu prvého stupňa o splnení podmienky preukázania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení za nesprávny, v napadnutom (druhom) rozsudku sa otázkou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení vôbec nezaoberal a vec meritórne prejednal a to napriek tomu, že tak ako žalovaný 1/ aj žalovaná 2/ vo svojom odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa **namietali nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení** a rovnako sa nezaoberal ani ich **námietkou týkajúcou sa nedostatku aktívnej legitímácie žalobcu** na podanie žaloby o neplatnosť predmetnej kúpnej zmluvy s poukazom na ostatných 136 vlastníkov bytov predmetného bytového domu.

Procesnou podmienkou určovacej žaloby podľa § 80 písm. c/ O.s.p. je naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Zákon trvá na tom, aby išlo o právny záujem, ktorý je **naliehavý. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (porovnaj R 17/1972).**

Keďže odvolací súd sa najskôr nestotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, avšak následne sám k splneniu tejto procesnej podmienky konania nezaujal žiaden právny názor a vec prejednal, jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, keď nie je možné zistiť primárny dôvod, pre ktorý odvolací súd žalobu zamietol. Dovolací súd na tomto mieste považuje za potrebné uviesť, že naliehavý právny záujem nemožno vidieť v tom, že „žalovaná nebola tou oprávnenou osobou“ (por. č.l. 66), ktorý názor si zrejme osvojil súd prvého stupňa.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je nepreskúmateľné, keďže odvolací súd sa nevyporiadal žiadnym spôsobom s otázkou splnenia procesnej podmienky konania (nezaujal k nej žiadny právny názor), pričom sa nevyporiadal ani s námietkou žalovaných týkajúcou sa nedostatku aktívnej legitímácie žalobcu v predmetnom konaní, čo malo za následok porušenie práva účastníkov na spravodlivé súdne konanie a odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Pokiaľ dovolateľ ako dovolací dôvod uvádzal inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že napadnutý rozsudok nemohol v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov vzhľadom na už spomenuté vady, z dôvodu ktorých rozhodnutie odvolacieho súdu nie je pre toto posúdenie dostatočným podkladom.

Dovolací súd z dôvodov vyššie uvedených zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.) bez toho, aby pristúpil k posúdeniu opodstatnenosti námietky dovolateľa, že v konaní došlo k inej vade konania a že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. novembra 2014

JUDr. Edita B a k o š o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Lenka Pošová